

تبیین نقش مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش در ساختار طرح ثامن الائمه نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران

فرزاد کاظمی^۱

پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۰۳/۱۱

دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۱۲/۱۷

چکیده

در به وجود آمدن امنیت و اقتدار کشور عوامل زیادی تأثیرگذار هستند که از جمله آن موارد، وجود نیروهای مسلح قدرتمند را می‌توان نام برد. نقش ارتش جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان بخش بزرگی از نیروهای مسلح ارتش جمهوری اسلامی ایران، در برقراری امنیت کشور بسیار حائز اهمیت خواهد بود. در راستای حفظ این اقتدار، ارتقاء قدرت رزمی ارتش جمهوری اسلامی ایران از اهمیت و حساسیت بالایی برخوردار است. دو مؤلفه اصلی قدرت رزمی، یکان‌های مانوری و قدرت آتش است. با توجه به تغییراتی که اخیراً در ساختار نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران برابر طرح ثامن‌الائمه ایجاد گردیده است؛ پشتیبانی آتش یکان‌های توپخانه از یکان‌های مانوری با چالش مواجه گردیده است؛ نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران می‌بایست برای مقابله با تهدیدات بر اساس تدابیر و خط‌مشی‌ها و تمهیدهای خاص خود را در قالب دکترین و سیاست‌های موجود هم‌جهت نماید و این کمبود را برطرف نماید. تحقیق حاضر با پرداختن به این موضوع و باهدف تبیین نقش مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش در انجام مأموریت یکان‌های نزاجا انجام گرفته است. روش تحقیق توصیفی با رویکرد تحلیل آمیخته است. جامعه مورد مطالعه شامل فرماندهان توپخانه نزاجا در طول هشت سال دفاع مقدس و در زمان صلح از رده گردان به بالا که دوره دافوس را طی نموده‌اند می‌باشند. حجم نمونه در مصاحبه تعداد ۸ نفر و برای پرسشنامه برابر فرمول کوکران تعداد ۷۸ نفر محاسبه گردید. محقق با توزیع پرسشنامه، مصاحبه با صاحب‌نظران، اسناد و مدارک به جمع‌آوری اطلاعات در این تحقیق اقدام نموده است و یافته‌های این تحقیق در راستای منظور نمودن پیشنهادهای در ساختار مرکز تطبیق آتش قرارگاه‌های عملیاتی لشکر خواهد بود.

واژگان کلیدی: طرح‌ریزی آتش، پشتیبانی آتش، چانل‌های هماهنگی

مقدمه:

در برآورد و مقایسه قدرت نیروهای مسلح، دو مؤلفه مهم مانور (یکان‌های مانوری) و آتش (یکان‌های پشتیبانی آتش) بسیار تأثیرگذار هستند. در تعریف مانور می‌توان گفت مانور عبارت است از جابجایی عده‌ها و تجهیزات از یک منطقه نبرد به منطقه دیگر به منظور قرار گرفتن در یک وضعیت تاکتیکی برتر در شرایط رزم است و منظور از آتش شامل کلیه آتش‌ها که توسط سلاح‌های سازمانی خود یگان اجراکننده مأموریت، آتش‌های یکان‌های توپخانه، پدافند، هوانیروز و نیروی هوایی است (عارف، ۱۳۷۷: ۱۸). به‌طورکلی در ساختار نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران، مأموریت تهیه پشتیبانی آتش مداوم و به‌موقع برای فرمانده نیروی عمل‌کننده از طریق انهدام یا خنثی نمودن آماج‌های که اجرای مأموریت نیرو را به خطر می‌اندازد توسط یکان‌های توپخانه صحرائی انجام می‌گردد. در زمان جنگ یکان توپخانه، پشتیبانی آتش نزدیک و مؤثر را برای نیروهای مانور کننده را فراهم نموده و در جهت خنثی کردن آتش یکان‌های دشمن و تخریب تأسیسات و تجهیزات آن‌ها یک واحد مناسب و ایده آل خواهد بود (مطاعی، ۱۳۹۷: ۱۲). در این حالت انجام کلیه هماهنگی‌های مربوط به طرح‌ریزی و تهیه آتش نیروهای مانوری و آتش‌های میدان نبرد به عهده افسر هماهنگ‌کننده پشتیبانی آتش، به‌عنوان مشاور تخصصی فرمانده یکان عمل‌کننده مانوری است که کلیه آتش‌های مناسب، دقیق و به‌موقع را طرح‌ریزی و اجرا می‌نماید. بنابراین افسر توپخانه با عنوان طراح آتش می‌بایست؛ توانایی و تخصص کافی جهت تقسیم و انتقال سریع آتش را از یک محل در منطقه نبرد به نقطه دیگر را برای فرمانده نیروی مانوری فراهم نماید؛ به‌عبارتی دیگر می‌توان گفت که طرح آتش، کامل‌کننده طرح مانور فرمانده در هر عملیات تاکتیکی است و ارشدترین افسر توپخانه صحرائی در هر رده مسئولیت دارد تا با به‌کارگیری سلاح‌های سازمانی خود و همچنین سایر منابع پشتیبانی آتش که در اختیار فرمانده نیرو قرار دارد، کلیه آتش‌ها را برای کسب موفقیت یکان‌های مانوری در پشتیبانی از عملیات رزمی طرح‌ریزی و هماهنگ نماید. با عنایت به اینکه همواره آتش یکی از تأثیرگذارترین مؤلفه‌های توان رزمی نیروها در تمامی صحنه‌های نبرد (کلاسیک - ناهم‌تراز) بوده، تنوع این آتش‌ها از یک‌سو، پیچیدگی و پیشرفت روزافزون فناوری در زمینه جنگ‌افزارهای پشتیبانی آتش (جنگ‌افزارهای هوشمند، انواع مهمات هوشمند و سامانه‌های پروازی) از سوی دیگر، کاربرد و استفاده بهینه و هم‌زمان از این امکانات را دشوارتر و حساس‌تر می‌نماید. همچنین ایجاد هماهنگی در کاربرد آن‌ها در یک سامانه

یکپارچه به‌منظور افزایش توان رزمی نیروی درگیر، درمجموع فرماندهان را با یک مشکل و چالش اساسی و بزرگ روبرو می‌سازد. لذا به‌منظور هماهنگ نمودن اقدامات پشتیبانی آتش در قرارگاه‌های عملیاتی لشکری وجود مرکزی به نام مرکز عملیات تاکتیکی لشکر که اقدامات هماهنگی پشتیبانی آتش را انجام می‌دهد؛ الزامی و غیرقابل‌انکار است و هرچه قدر میزان این هماهنگی‌ها بیشتر باشد نتیجه مطلوب‌تر و با تلفات کمتر درصحنه نبرد مواجه خواهد بود؛ و موفقیت فرمانده را در عملیات آفندی و پدافندی با استفاده از به‌کارگیری یک طرح آتش مناسب در پشتیبانی از یکان‌های مانوری خود فراهم خواهد نمود؛ بنابراین عدم وجود مراکز هماهنگی پشتیبانی آتش برابر یک سازمان کامل موردنیاز و برخوردار از تجربه کافی در هنگام عملیات واقعی به‌عنوان دغدغه اصلی پژوهشگر در این مطالعه بوده و این پژوهش در راستای نشان این امر مهم بوده و هدف در پاسخ‌گویی آن را دارد. با توجه به موارد مطرح‌شده در هر صورت علی‌رغم شیوه به‌کارگیری یکان‌های توپخانه‌نابستی در مأموریت آن به‌عنوان هماهنگ‌کننده پشتیبانی آتش و قدرت آتش صحنه نبرد خلی ایجاد گردد و این وظایف به‌طور صحیح اجرا نگردد. بنابراین پژوهش حاضر به دنبال تبیین نقش مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش در ساختار نیروی زمین آتش در رده قرارگاه‌های عملیاتی لشکری است. و سؤال اصلی تحقیق "نقش مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش در رده قرارگاه عملیاتی با تأکید بر ساختار جدید نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران چیست؟" است. ضمناً سؤال‌های فرعی پژوهش حاضر برای جوابگویی به اهمیت، نقش ساختار، نقش چانل‌های هماهنگی پشتیبانی و نقش اقدامات هماهنگی پشتیبانی آتش سازمان مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش در قرارگاه عملیاتی با تأکید بر ساختار جدید نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران تهیه گردیده‌است.

مبانی نظری و پیشینه‌های تحقیق:

الف) تاریخچه مرکز هماهنگی آتش:

ایجاد هماهنگی در استفاده از سامانه‌های پشتیبانی آتش از نیروهای مانوری در طول تاریخ جنگ سیر تکاملی داشته است. با مرور جنگ‌ها در طول تاریخ علی‌الخصوص از سده نوزدهم به بعد با اختراع توپخانه صحرائی هواپیما بالگرد توپخانه دریایی و خمپاره‌انداز هماهنگی بین یکان‌های مانوری و یکان‌های آتش به‌طور محسوس قابل‌لمس و درک است. هماهنگی در پشتیبانی آتش توپخانه (به‌عنوان نخستین سامانه آتش) از پیاده‌نظام در زمان ناپلئون با تشکیل سازمان توپخانه شکل جدیدی به خود گرفت. در عصر ناپلئون فرانسوی‌ها توانستند توپخانه خود را استاندارد کرده

و بهبود بخشند و همچنین ارتش بسیار بزرگی تشکیل دادند و سازمان توپخانه و فرماندهی تشکیلات نظامی خود را بهبود بخشیدند. توسعه تفنگ‌ها و توپخانه‌های سر پر باعث ایجاد انقلاب دیگری در جنگ زمینی در قرن نوزدهم شد و لزوم هماهنگی بین پیاده‌نظام و توپخانه برای تأمین نیروها را بیشتر کرد (محمدی، ۱۳۸۱). در جنگ جهانی دوم با توسعه جنگ‌افزارهای دیگر همچون هواپیماها و کشتی‌های توپ‌دار و نیز عملیات مشترک و مرکب ارتش‌های درگیر به‌منظور کاهش در جلوگیری از خطاهای احتمالی منابع پشتیبانی‌کننده آتش در عملیات لزوم هماهنگی پشتیبانی آتش به این یکان‌ها بیش‌ازپیش احساس می‌شد. یکی از بارزترین این هماهنگی‌ها بین نیروهای ما نوری و سامانه‌های آتش متفقیین در جنگ جهانی دوم در عملیات نرملندی تبلور یافت با هجوم سرتاسری و رسمی عراق به ایران در سال ۱۳۵۹ با غرش توپ‌ها و حرکت تانک‌های متجاوزین و بمباران هواپیماها آغاز شد و پس از مقاومت جانانه ارتش اسلام که با تلاش شدید یکان‌های توپخانه، هوانیروز و نیروی هوایی باعث تثبیت دشمن در مواضع نامناسب گردید. در طول هشت سال دفاع مقدس سامانه‌های آتش ارتش جمهوری اسلامی ایران نقش تعیین‌کننده‌ای در عملیات داشته‌اند؛ یکان‌های تاکتیکی پیش از آغاز عملیات با تشکیل مراکز تطبیق آتش در نزدیکی خطوط عملیات کلیه سامانه‌های آتش ارتش و سپاه را هماهنگ می‌نمودند. از بارزترین این هماهنگی بین سامانه‌های آتش در پشتیبانی از عملیات ثامن‌الائمه که با شرکت ۸ گردان توپخانه، هوانیروز و نیروی هوایی عملیات طریق‌القدس در ۱۳۶۰/۵/۲۶ با شرکت توپخانه‌های لشکر ۹۲ و ۱۶ هوانیروز و نیروی هوایی را می‌توان نام برد. همچنین در عملیات بیت‌المقدس با شرکت توپخانه‌های لشکر ۲۱ و ۱۶ و ۹۲ و پایگاه هوانیروز و نیروی هوایی را می‌توان نام برد در ۱۳۶۰/۱۱/۲۰ عملیات والفجر ۸ در اروندکنار با شرکت ۵۰ گردان توپخانه شامل ۱۰۰۰ عرابه توپ قرارگاه رعد نیروی هوایی و قرارگاه هوانیروز با هماهنگی کامل از طریق ایجاد مرکز تطبیق آتش پشتیبانی آتشی که در طول هشت سال دفاع مقدس بی‌سابقه بوده است از یکان‌های تک‌اور به اجرا درآوردند (جعفری، ۱۳۸۴). ایجاد هماهنگی بین سامانه‌های پشتیبانی آتش فرماندهی و یکان‌های مانوری از سال ۱۹۹۱ عملیات طوفان صحرا به کمک فناوری اطلاعات ارتباطات و سهولت نسبی انتشار این اطلاعات صورت گرفت. در این جنگ ۳ هزار رایانه در منطقه عملیات که همگی به رایانه‌های مستقر در آمریکا وصل بودند؛ مورد استفاده قرار گرفت. در آسمان خلیج فارس هواپیمای جی استارز (سامانه مشترک راداری برای تجسس و هدف‌گیری) به بررسی در سطح زمین می‌پرداخت. این سامانه برای

کشف مختل کردن و انهدام نیروهای پشتیبان خط مقدم طراحی شده بود دو هواپیمای جی استارز در مجموع ۴۹ پرواز انجام دادند و بیش از یک هزار هدف شامل ستون‌های نظامی تانک‌ها کامیون‌ها نفربرهای زرهی و توپخانه‌ها را شناسایی کردند. (محمدی ۲۰۰۳). در جنگ نیروهای فرا منطقه‌ای با ارتش عراق سامانه‌های پشتیبانی از نیروهای ما نوری با پیشرفت حیرت‌انگیز و چشمگیر فناوری اطلاعات رایانه ماهواره ارتباطات پیشرفته و جنگ‌افزارهای هوشمند هماهنگی بین سامانه‌های پشتیبانی آتش را به صورت دیجیتالی انجام می‌دادند. در این جنگ استفاده از سامانه‌های پیشرفته اطلاعات تاکتیکی توپخانه به منظور هماهنگی سامانه‌های تأمین آتش خمپاره‌انداز توپخانه موشکی و راکتی بالگردهای توپ‌دار و پشتیبانی آتش هوایی و دریایی در جنگ سلطه (عراق) به کاررفته شد (ری‌شهری، ۱۳۸۱). در جنگ ۳۳ روزه نیروهای حزب‌الله با ایجاد هماهنگی بین سامانه‌های آتش محدود خود با شلیک روزانه ۱۵۰ تا ۲۰۰ موشک کاتیوشا به شمال اسرائیل ضمن به نمایش گذاردن قدرت و توان موشکی، با آتش خود خوف و ترس بی‌سابقه‌ای را در بین نیروهای اسرائیل به وجود آورد (دهقانی فیروزآبادی، ۱۳۸۶).

(ب) هماهنگی پشتیبانی آتش:

فراهم نمودن مؤثرترین پشتیبانی آتش از طرح عملیاتی، برای فرمانده یکان مانوری با رعایت اصل صرفه‌جویی در جنگ‌افزارها و مهمات با جلوگیری از اجرای آتش‌های بی‌مورد و اضافی، ترکیب کامل طرح پشتیبانی آتش توپخانه با طرح عملیاتی فرمانده یکان مانوری و همچنین ایجاد هماهنگی لازم به منظور برقراری فضای امن، جهت فعالیت وسایل پروازی نیروهای خودی (هواپیما، بالگرد و پهپاد) از جمله موارد به کارگیری اقدامات هماهنگی پشتیبانی آتش است. سازمان هماهنگی پشتیبانی آتش با در کنترل کامل گرفتن منابع پشتیبانی آتش سازمانی و موجود، نسبت به اجرای طرح‌ریزی و تمرکز آتش هم‌زمان روی یک یا چند آماج اقدام می‌نماید. در حین اجرای مأموریت این مرکز با توجه به تقدم در طرح‌ریزی آتش از قبل انجام‌شده (آتش‌های طبق برنامه) اقدام خواهد نمود؛ ولیکن در حین اجرای مأموریت ممکن است هدف‌های به‌طور ناگهانی (آماج‌های ناگهانی) در منطقه نبرد قرار گیرند که در این حالت مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش می‌بایست انهدام این هدف‌ها را در اولویت خود برای اجرای پشتیبانی آتش صحیح قرار دهد و قادر به ایجاد تغییرات لازم در پشتیبانی آتش و برخورد مناسب با هرگونه وضعیت غیرمترقبه باشد. ضمناً ایجاد تأمین مناسب برای نیروهای مانوری در هنگام اجرای آتش‌ها به منظور جلوگیری از تلفات به نیروهای خودی و

تلفیق آتش‌های توپخانه با آتش‌های پشتیبانی هوانیروز و نیروی هوایی به نحو مؤثر از وظایف این مرکز است (اسدی، ۱۳۹۳: ۸۲). مسئولیت تشکیل این سازمان در تمام رده‌ها به عهده یکان عمل‌کننده هست؛ که برای این منظور فرمانده قرارگاه عملیاتی از رئیس رکن سوم قرارگاه و افسر هماهنگ‌کننده پشتیبانی آتش که فرمانده گروه توپخانه صحرایی هست استفاده می‌نماید ولی به‌رحال مسئولیت نهایی تمام امور مربوط به پشتیبانی آتش با فرمانده قرارگاه عملیاتی است. رئیس رکن سوم قرارگاه عملیاتی در هماهنگ نمودن طرح‌های تاکتیکی با طرح پشتیبانی آتش دارای مسئولیت ستادی است و ارشدترین افسر توپخانه در قرارگاه عملیاتی فرمانده گروه توپخانه و هماهنگ‌کننده پشتیبانی آتش هست. نکته موردتوجه این است که فرمانده گروه توپخانه صحرایی که در پشتیبانی آتش قرارگاه عملیاتی نذاجا در محیط ناهم‌تراز قرار دارد هماهنگ‌کننده پشتیبانی آتش قرارگاه عملیاتی بوده و برای اجرای آتش مؤثر باید علاوه بر گردان‌های تحت امر گروه توپخانه آتش‌گردان‌های توپخانه سازمانی تیپ‌های مستقل تحت امر قرارگاه را نیز تحت کنترل داشته باشد؛ بنابراین فرمانده گروه توپخانه هماهنگ‌کننده پشتیبانی آتش در کلیه امور مربوط به پشتیبانی آتش مشاور اصلی فرمانده قرارگاه عملیاتی هست. هماهنگ‌کننده پشتیبانی آتش لازم است به‌منظور ایجاد فضای مناسب برای وارد عمل شدن پهپادها و بالگردها همکاری نزدیکی با افسران رابط نیروی هوایی و هوانیروز داشته باشد (آیین‌نامه گروه توپخانه صحرایی در پشتیبانی آتش، ۱۳۹۳).

پ- سازمان هماهنگی پشتیبانی آتش:

سازمان هماهنگی پشتیبانی در قرارگاه لشکری دارای ماهیت غیررسمی بوده و از طریق آن کلیه امور مربوط به پشتیبانی آتش که نیاز به هماهنگی دارد موردبررسی قرار می‌گیرند. محل تشکیل این مرکز در پاسگاه فرمانده قرارگاه لشکری هست (آیین‌نامه گروه توپخانه صحرایی در پشتیبانی آتش قرارگاه تاکتیکی نذاجا، سال ۱۳۹۳: ۶۳). این سازمان در مرکز عملیات تاکتیکی قرارگاه لشکری به نام عنصر پشتیبانی آتش نامیده می‌شود. عنصر پشتیبانی در تعریف مرکز عملیات تاکتیکی می‌توان گفت که مرکز عملیات تاکتیکی یکی از تأسیسات فرماندهی است که با تمرکز وسایل ارتباطی و مخابراتی و کارکنان لازم، عملیات تاکتیکی جاری از آنجا کنترل و هماهنگ می‌گردد. معمولاً در رده‌های ارتش، سپاه، قرارگاه تاکتیکی لشکر و گاهی برحسب نیاز در رده تیپ یک مرکز عملیات تاکتیکی تشکیل می‌گردد. کارکنان این مرکز نمایندگان ستاد هماهنگ‌کننده و ستاد تخصصی

می‌باشند که با فراهم نمودن اخبار و اطلاعات لازم در مورد عملیات رزمی و پشتیبانی رزمی فرمانده را در هدایت عملیات جاری کمک می‌نمایند. این افسران با ارائه پیشنهاد به فرمانده او را در اتخاذ یک تصمیم صحیح و به موقع یاری نموده و برابر خط‌مشی فرمانده اقدامات لازم را انجام و دستورات تکمیلی را صادر می‌نمایند. عنصر پشتیبانی آتش در مرکز عملیات تاکتیکی قرارگاه تاکتیکی و یا مرکز عملیات تاکتیکی قرارگاه لشکری دارای همان سازمان هماهنگی پشتیبانی آتش هست که تحت نظارت ستادی معاون هماهنگ‌کننده پشتیبانی آتش در مرکز تاکتیکی تشکیل می‌گردد و از طریق آن کلیه امور مربوط به پشتیبانی آتش را که نیاز به هماهنگی دارند مورد بررسی قرار می‌گیرند. وظیفه این عنصر هماهنگی نمودن کلیه آتش‌های پشتیبانی به منظور تک به آماج‌های زمینی با استفاده از وسایل پشتیبانی آتش مناسب و حصول اطمینان از پشتیبانی مؤثر طرح تاکتیکی با رعایت صرفه‌جویی هست و کارکنان و تجهیزات لازم برای تشکیل قسمت‌های توپخانه از گروه توپخانه تأمین می‌شود. عنصر پشتیبانی آتش در مرکز عملیات تاکتیکی، باید مطمئن باشد که تدبیر فرماندهی در مورد پشتیبانی آتش اجرا می‌گردد این امر مستلزم آگاهی عنصر مزبور از وضعیت تاکتیکی امکانات و مقدورات و محدودیت‌های منابع پشتیبانی آتش موجود (از در دسترس بودن، زمان پاسخگویی و مهمات) هست. این عنصر ضمن بهینه‌سازی نقشه وضعیت مربوط به منابع پشتیبانی آتش و نگهداری مدارک مربوطه، نقشه منابع پشتیبانی آتش، محل و موقعیت منابع پشتیبانی آتش را نشان داده و به عنصر پشتیبانی آتش امکان می‌دهد که سریعاً وضعیت موجود را سنجیده و یکان آتش مناسب را جهت تک به آماج‌ها تعیین نماید. به منظور هماهنگ کردن آتش‌های موجود روی آماج‌های زمینی، برای هماهنگ کردن منابع پشتیبانی موجود اعمالی به شرح ادامه ضروری است. تهیه قسمت‌های پیوست پشتیبانی آتش مربوط به دستور تاکتیکی، تهیه پیوست پشتیبانی آتش دستور تاکتیکی و ضمیمه توپخانه صحرائی آن، دریافت ضمایم سایر منابع پشتیبانی آتش و بررسی آن‌ها، هماهنگی با عنصر هماهنگی فضای هوایی به منظور جلوگیری از آسیب رسیدن به بالگردها از طریق توپخانه صحرائی و توپخانه دریایی و همچنین استفاده از پدافند هوایی و بالگردها علیه هدف‌های دشمن، دریافت درخواست یکان‌های زیردست و در نظر گرفتن سایر نیازمندی‌ها، ارزیابی منابع پشتیبانی آتش موجود و اتخاذ تصمیم در حدود اختیارات را واگذار شده و فراهم نمودن درخواست و یا جایگزین نمودن آن با آتش‌های دیگر، تعیین جنگ‌افزار مناسب برای اجرای آتش روی هر آماج. از طرفی دیگر عنصر پشتیبانی آتش به منظور سرعت بخشیدن به

هماهنگی در تک به آماج‌های زمینی و برقراری تأمین نیروهای خودی نسبت به اقدامات هماهنگی پشتیبانی پیشنهادهای لازم را در خصوص کاربرد عوامل شیمیایی و پیشنهاد سازمان برای رزم را ارائه می‌نماید.

سازمان هماهنگی پشتیبانی آتش که مرکز عملیات تاکتیکی قرارگاه تاکتیکی یا قرارگاه لشکری کار می‌کنند سازمان رسمی نبوده و به همین دلیل باید از افسران ستاد گروه توپخانه یا گردان توپخانه عمل کلی قرارگاه لشکری نفراتی تعیین و برای انجام وظیفه در این مشاغل به مرکز عملیات تاکتیکی اعزام کردند. سایر اعضای آن به شرح زیر از ستاد قرارگاه لشکری تعیین می‌گردد:

(۱) فرمانده گروه توپخانه، هماهنگ‌کننده اصلی

(۲) معاون هماهنگ‌کننده پشتیبانی آتش (افسر تطبیق‌دهنده آتش‌های گروه توپخانه)

(۳) افسر شیمیایی قرارگاه تاکتیکی

(۴) افسر هوانیروز قرارگاه تاکتیکی

(۵) افسر رابط هوایی (از گروه کنترل هوایی تاکتیکی)

(۶) افسر رابط توپخانه دریایی (در صورت لزوم)

(۷) افسر توپخانه پدافند هوایی

(۸) افسر امور هوایی رکن سوم قرارگاه تاکتیکی (افسر زمینی)

(۹) افسر امور هوایی رکن دوم قرارگاه تاکتیکی (افسر زمینی)

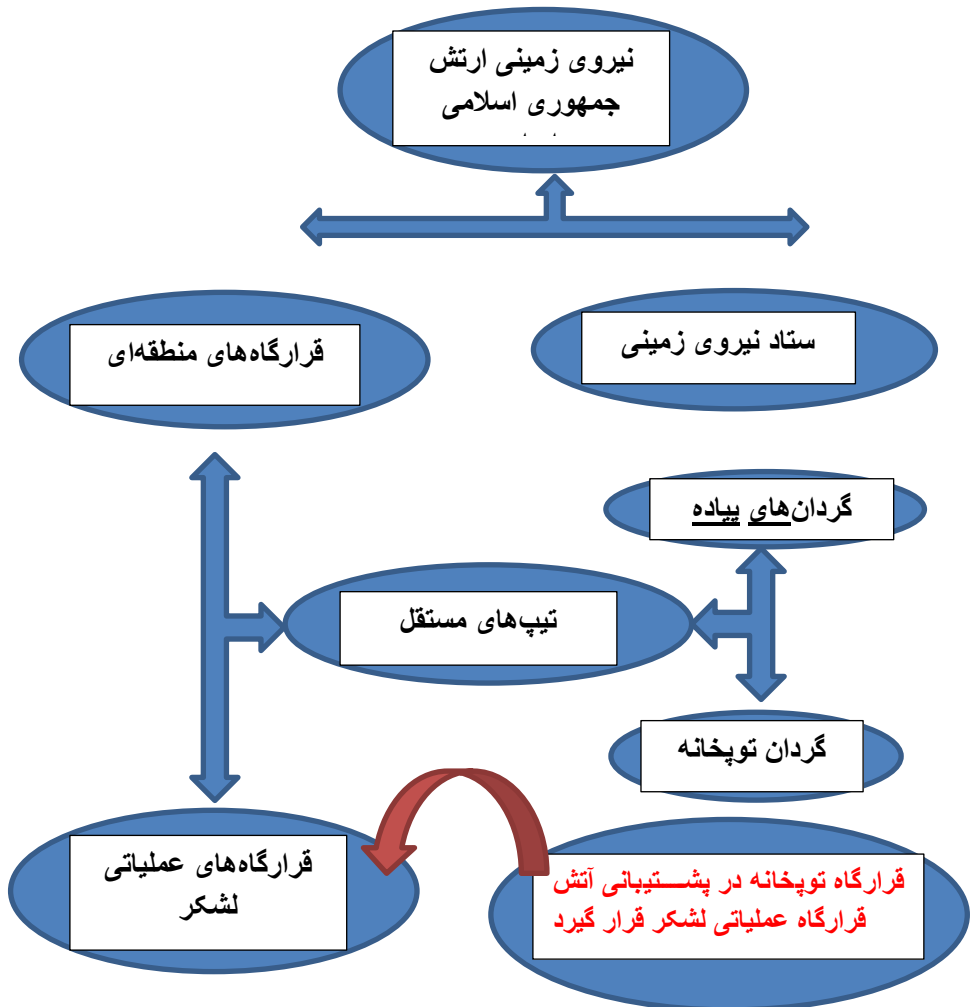
ما در پژوهش حاضر با توجه به موضوع مورد مطالعه صرفاً به تشریح وظایف عنصر هماهنگی پشتیبانی آتش در مرکز عملیات تاکتیکی قرارگاه لشکری می‌پردازیم. وظایف هماهنگ‌کننده پشتیبانی (فرمانده گروه توپخانه) در این سازمان به این صورت است که با انجام نظارت دقیق بر کلیه مواردی که در این سازمان توسط معاون وی صورت می‌گیرد و چنانچه نیاز باشد ممکن است نسبت به انجام بعضی امور شخصاً اقدام نماید. به هر صورت لازم است بدانیم مسئولیت اصلی تمام اقدامات این سازمان صورت می‌پذیرد به عهده وی هست؛ اما معاون هماهنگی پشتیبانی آتش (افسر تطبیق‌دهنده آتش‌ها) وظایف ذیل را انجام خواهد داد:

با هماهنگی رئیس رکن سوم قرارگاه تاکتیکی مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش را تشکیل می‌دهد و نیازمندی‌های منابع پشتیبانی آتش را برآورد و پیشنهاد هماهنگی آتش را ارائه می‌نماید. در مورد سهمیه‌بندی و اختصاص منابع پشتیبانی آتش پیشنهادها لازم را ارائه می‌نماید و اخبار و اطلاعات

لازم در مورد امکانات پشتیبانی آتش دشمن را جمع‌آوری و در اختیار فرماندهی و ستاد قرار می‌دهد. فرماندهی و ستاد را در جریان اقدامات و فعالیت‌های سازمان قرار می‌دهد و در مورد برقراری ارتباطات بین عناصر سازمان و عوامل پشتیبانی‌کننده نظارت می‌کند. اقدامات هماهنگی پشتیبانی آتش مناسب (مجاز و محدود) را پیشنهاد می‌نماید. پیوست پشتیبانی آتش را تهیه و ضمایم آن را از مسئولین دریافت و بررسی می‌نماید. و در مورد نیازمندی‌های آتش توپخانه مرکز هدایت آتش توپخانه قرارگاه تاکتیکی را مطلع می‌سازد. نقشه وضعیت پشتیبانی آتش را تهیه و تغییرات لازم را اعلام می‌نماید و برای تک به آماج‌ها مؤثرترین وسیله را انتخاب می‌نماید.

ت) سازمان مرکز عملیات تاکتیکی در قرارگاه‌های لشکری:

مدل مفهومی ساختار نزاچا

در مدل مفهومی بالا بر اساس ساختار نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران، شامل ستاد نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران و قرارگاه‌های منطقه‌ای است. هر قرارگاه عملیاتی برحسب وظیفه و مأموریت دارای یک تا سه قرارگاه عملیاتی لشکری هست که در جدول سازمان قرارگاه پیش‌بینی شده و در زمان عملیات برحسب نیاز، با در اختیار قرار گرفتن چند تیپ مستقل فعال می‌شوند. در ساختار هر تیپ چند گردان رزمی و یک گردان توپخانه وجود دارد. در بحث هماهنگی پشتیبانی آتش، اقدامات مربوط به هماهنگی پشتیبانی آتش از پایین‌ترین رده یعنی گروهان تا بالاترین رده انجام می‌گردد. در رده گروهان‌ها توسط فرمانده گروهان پیاده با مشورت دیدبان اعزامی از یکان توپخانه و در رده گردان‌های پیاده تیپ، توسط افسر رابط توپخانه که از گردان توپخانه تیپ به گردان‌های رزمی تیپ اعزام می‌گردد به عمل خواهد آمد. در ساختار قبلی نیروی زمینی ارتش، توپخانه لشکری در سازمان لشکرها وجود داشت و کلیه اقدامات مربوط به هماهنگی پشتیبانی آتش بین تیپ‌های یک لشکر توسط مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش که در ساختار رکن سوم آن بود؛ برقرار می‌گردید. ضمناً کلیه هماهنگی‌های آتش بین لشکرهای هم‌جوار در داخل منطقه مربوط به قرارگاه منطقه‌ای توسط مراکز هماهنگی پشتیبانی آتش این توپخانه‌های لشکری انجام می‌گردید. اما در ساختار جدید، به دلیل عدم وجود توپخانه‌های لشکری باید به شرح ذیل اقدام نمود: در چنین حالتی قرارگاه لشکری برای مأموریت خود نیازمند توپخانه و همچنین سازمان هماهنگی پشتیبانی آتش می‌باشند. این نیازمندی‌ها در جدول سازمانی پیش‌بینی نشده و باید به صورت غیرسازمانی ایجاد شود و تشکیل آن از وظایف فرمانده گروه توپخانه صحرائی که در پشتیبانی آتش قرارگاه قرار دارد بوده و به شرح ذیل اقدام می‌نماید: در صورتی که قرارگاه توپخانه وجود داشته باشد؛ (مانند واگذاری یک یا چند گروه توپخانه اضافه به قرارگاه منطقه‌ای) با واگذاری یک قرارگاه توپخانه در کنترل تاکتیکی قرارگاه لشکری وظایف مربوط به سازمان هماهنگی پشتیبانی آتش را برای قرارگاه لشکری اجرا می‌نماید. در صورتی که قرارگاه توپخانه وجود نداشته باشد؛ با واگذاری یک گردان توپخانه به قرارگاه لشکر وظایف مربوط به سازمان هماهنگی پشتیبانی آتش انجام خواهد شد این گردان نقش قرارگاه توپخانه نیرو را بر عهده دارد و می‌تواند به سه صورت عمل نماید. در روش اول، به یک گردان توپخانه (از گروه توپخانه قرارگاه)، مأموریت تاکتیکی استاندارد عمل کلی واگذار شده و در اختیار قرارگاه عملیاتی لشکر قرار می‌گیرد و به این گردان دستور داده می‌شود نقش قرارگاه توپخانه را ایفا و وظایف

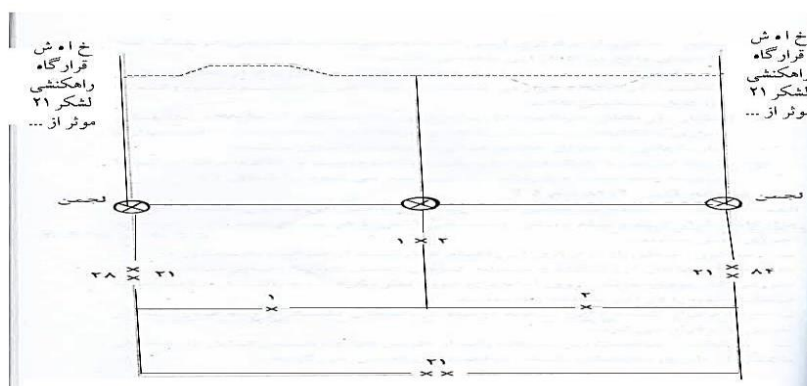
محواله را انجام دهد. در روش دوم، برای یک گردان توپخانه (از گروه توپخانه قرارگاه) رابطه فرماندهی تعیین و تحت کنترل قرارگاه عملیاتی لشکر قرار داده می‌شود در این حالت با واگذاری مأموریت «عمل کلی» غیراستاندارد، مسئولیت‌های ذاتی عمل کلی به نحوی تغییر داده و تشریح می‌شود که گردان توپخانه واگذاری، بتواند وظایف قرارگاه توپخانه لشکر را نیز انجام دهد. در روش سوم، به یک گردان توپخانه (از گروه توپخانه قرارگاه)، مأموریت تاکتیکی غیراستاندارد عمل کلی واگذار و در اختیار قرارگاه عملیاتی لشکر قرار می‌گیرد و قبل از واگذاری، از طریق رده‌بالا مسئولیت‌های ذاتی عمل کلی به نحوی تغییر داده و تشریح می‌شود که گردان‌های توپخانه واگذاری می‌توانند وظایف قرارگاه توپخانه لشکر را انجام دهند (آیین‌نامه گروه توپخانه صحرایی در پشتیبانی آتش قرارگاه تاکتیکی نزاچا، ۱۳۹۳: ۵۸).

ث) اقدامات هماهنگی پشتیبانی آتش:

اقدامات هماهنگی پشتیبانی آتش شامل دو دسته اقدامات آتش مجاز و آتش محدود است (احمدی ۱۳۸۶: ۶۷). در هر رده فرماندهی، محل و موقعیت و نوع اقدامات هماهنگی آتش که باید برقرار شود، توسط هماهنگ‌کننده پشتیبانی آتش به فرمانده یکان مانوری پیشنهاد می‌شود (به‌جز خطوط حد). فرمانده یکان مانوری، مسئولیت برقرار شدن انجام اقدامات هماهنگی پشتیبانی آتش و زمان مؤثر بودن آن در هر رده تعیین می‌کند. منظور از برقراری اقدامات هماهنگی پشتیبانی آتش مجاز، ساده‌تر شدن تک به آماج‌های زمینی و جلوگیری از انجام هماهنگی‌های اضافی است. به‌عبارت‌دیگر، برقراری اقدامات مجاز به این جهت صورت می‌گیرد که اجرای آتش در داخل یک منطقه و یا در حد گذار یک خط تا زمانی که آن اقدام در آن منطقه برقرار است نیاز به هماهنگی نداشته باشد (خطوط حد، خط آتش هماهنگ شده، خط هماهنگ شده پشتیبانی آتش و منطقه آتش آزاد). خطوط حد به‌عنوان یک اقدام هماهنگی مجاز که بر اساس آن فرمانده یکان پشتیبانی شونده، مجاز است در منطقه عمل و یا منطقه مسئولیت خود اقدام به مانور و اجرای آتش کند (منطقه عمل و یا منطقه مسئولیت هر یکان به‌وسیله خطوط حد مشخص می‌شود). خط آتش هماهنگ شده (خ.آ.ه.ش)، خطی که کلیه وسایل پشتیبانی آتش زمین به زمین، می‌توانند در حد گذار آن، در منطقه یکان مانوری برقرارکننده، بدون هماهنگی، اجرای آتش کنند و منظور از برقراری این اقدام، سرعت بخشیدن در تک به آماج‌های واقع در گذار آن خط است. رده برقرارکننده: در رده تیپ و یا قرارگاه راهکنشی لشکر برقرار می‌شود و ممکن است گاهی در رده

گردان نیز برقرار شود. این خط در محلی تعیین می‌شود که فرمانده یکان پشتیبانی شونده مایل است آن منطقه را برای اجرای آتش‌ها باز بگذارد. اگر بر امتداد عارضه مشخصی از زمین منطبق باشد، بهتر است موقعیت آن با قید مختصات مشخص شود. موقعیت این خط، از هر دو روش مانوری و پشتیبانی آتش، به یکان‌های بالاتر پایین‌تر و هم‌جوار ارسال می‌گردد. طریقه نمایش و نام‌گذاری خط آتش هماهنگ شده بر روی نقشه وضعیت‌ها، کالک‌ها و طرح تیرها به صورت خط‌چین و بارنگ مشکی رسم می‌شود.

خط آتش هماهنگ شده:

خط هماهنگی پشتیبانی آتش، خطی است که کلیه آماج‌های واقع در حد گذار آن‌ها می‌توان با تمام وسایل پشتیبانی آتش زمین به زمین و هوا به زمین، با هر نوع مهمات، بدون هماهنگی با قرارگاه برقرارکننده، در منطقه آن یکان مورد تک قرارداد، به طوری که اثر این آتش‌ها به حد کوتاه این سرایت ننموده و خطری برای عده‌های خودی ایجاد نشود. منظور از برقراری این اقدام، سرعت بخشیدن در تک به آماج‌های واقع در گذار خط است. رده برقرارکننده آن در رده سپاه و قرارگاه راهکنشی لشکر برقرار است؛ و موقعیت آن در امتداد عوارض مشخص زمین تعیین می‌شود به طوری که از هوا قابل تشخیص باشد. انتشار این اقدام از طریق هر دو روش یکان مانوری و پشتیبانی آتش به یکان‌های مانوری و یکان‌های پشتیبانی آتش رده‌بالاتر، پایین‌تر، هم‌جوار و سازمان‌هایی که دارای عنصر هوایی هستند ارسال می‌شود. طریقه نمایش و نام‌گذاری: در روی نقشه وضعیت، کالک‌ها و طرح تیرها به صورت خط‌ممتد و بارنگ مشکی رسم می‌شود.

منطقه منع آتش (م.م.آ)، منطقه مشخصی است که هیچ‌گونه آتش و اثرات آن نباید به داخل آن منطقه نفوذ کند. منظور از تعیین و برقراری این اقدام جلوگیری از اجرای آتش‌ها و سرایت اثر آن‌ها به داخل منطقه‌ای که هنوز مورد شناسایی قرار نگرفته است. برای اجرای آتش در این منطقه دو مورد استثنایی وجود دارد؛ قرارگاه برقرارکننده منطقه منع آتش می‌تواند، بر اساس مأموریت و اگذاری اجرای آتش به داخل منطقه را به‌طور موقت تصویب کند و یا زمانی که نیروهایی از دشمن در داخل منطقه منع آتش با نیروهای خودی درگیر هستند. رده برقرارکننده در رده لشکر و بالاتر تعیین و برقرار می‌شود. ضمناً موقعیت آن باید در روی زمین مشخص و از طریق هوا قابل تشخیص باشد، معمولاً به‌وسیله مختصات شبکه تعیین می‌گردد. انتشار موقعیت و زمان مؤثر آن از طریق هر دو روش یکان مانوری و پشتیبانی آتش به یکان‌های مانوری و یکان‌های پشتیبانی آتش رده‌های بالا، پایین و هم‌جوار ارسال می‌گردد.

طریقه نمایش و نام‌گذاری در روی نقشه وضعیت‌ها، کالک‌ها، طرح‌های تیر بارنگ قرمز نمایش داده می‌شود.

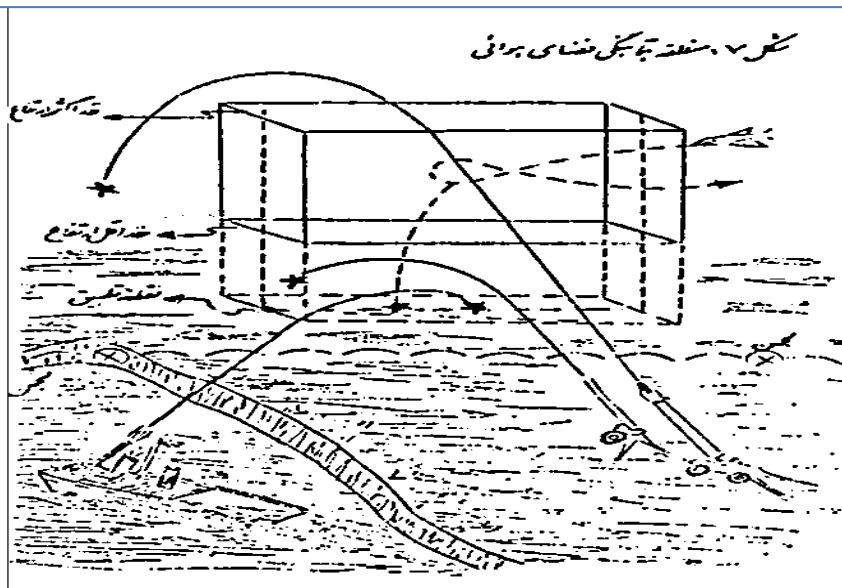
منطقه منع آتش

م م آ ق ع لشکر ۵۵ پ م مؤثر

منطقه هماهنگی فضای هوایی منطقه هدف‌ها، یک مکعب فضایی است در منطقه آماج‌ها که در داخل آن هواپیماهای خودی، از آتش زمین به زمین نیروهای خودی محفوظ هستند. این اقدامات به‌صورت رسمی یک مکعب سه‌بعدی فضایی است، ولی به‌صورت غیررسمی معمولاً برای جدا نگه‌داشتن آتش‌های توپخانه صحرايي و توپخانه نیروی دریایی از هواپیماها در منطقه آماج‌ها از عوارض زمین استفاده می‌گردد. منظور از برقراری این اقدام، عبارت است از تک به آماج‌ها در یک منطقه با انواع وسایل پشتیبانی آتش و فراهم نمودن تأمین هواپیماها است و رده برقرارکننده آن در رده تیپ و بالاتر برقرار می‌شود. موقعیت آن در فضای بالای منطقه آماج‌ها، بسته به نوع هواپیما و حداقل و حداکثر ارتفاع پرواز، به هر طریقی که افسر رابط هوایی پیشنهاد کند، در نظر گرفته می‌شود. انتشار موقعیت آن از طریق هر دو روش یکان مانوری و پشتیبانی آتش به یکان‌های

مانوری و پشتیبانی آتش رده بالاتر، پایین تر و هم جوار ارسال می گردد. طریقه نمایش و نام گذاری در روی نقشه وضعیت ها، کالک ها و طرح تیرها با رنگ قرمز نمایش می دهند.

منطقه هماهنگی فضای هوایی

جمع بندی مبانی نظری و اهداف:

با توجه به مطالعه پیشینه های پژوهشی موجود مشخص گردید که ساختار جنگ های امروزی هرچند با رعایت اصول اولیه جنگ در حال وقوع است؛ لیکن از حالت جنگ منظم به سمت جنگ های نامنظم و غیرمتراز رفته است و بر اساس همین تغییرات در صحنه نبرد، ساختار نزاجا تغییر نموده است؛ و در این خصوص مطالعاتی راجع به چگونگی کاربرد یکان های توپخانه در مقابله با نیروهای تکفیری در جنگ های ناهمتراز شکل گرفته است. تدوین آیین نامه گروه توپخانه صحرایی در پشتیبانی آتش (دافوس آجا، ۱۳۹۳)، کتاب کاربرد توپخانه در مقابله با نیروهای تکفیری (سعیدی فر، ۱۳۹۵)، بازنگری آیین نامه تکنیک توپخانه صحرایی در رزم ناهمتراز (شریف کاظمی، ۱۳۹۷) نشان می دهد که اگرچه در خصوص کاربرد توپخانه در جنگ ناهمتراز به مطالعه پرداخته شده است؛ ولیکن به طور دقیق در خصوص نقش مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش در ساختار قرارگاه های لشکری تحقیق نشده است.

روش‌شناسی پژوهش:

از آنجائی که این تحقیق به دنبال دستیابی به اصول و قواعدی است که در موقعیت‌های واقعی و عملی به کار بسته شوند تا به بهبود کارایی روش‌های اجرایی اقدامات هماهنگی پشتیبانی آتش در ساختار جدید نزااجا کمک کند و به دنبال راه‌کارهای برای برطرف نمودن این مشکلات است؛ لذا این پژوهش از لحاظ نوع تحقیق، دارای ماهیت کاربردی است؛ و رویکرد پژوهش با توجه به اینکه در دو مرحله کمی و کیفی به گردآوری داده‌ها پرداخته، آمیخته است. در این راستا در گام نخست محقق به مطالعه کتابخانه‌ای در خصوص موارد مرتبط با موضوع مورد بحث پرداخته و پیشینه‌های تحقیق را مورد مطالعه قرار داده است و سپس به سراغ گردآوری سؤالات مصاحبه و مصاحبه با صاحب‌نظران و پیشکسوتان هشت سال دفاع مقدس و همچنین اساتید تخصصی این موضوع در دافوس آجا و مرکز آموزش توپخانه شهید صیاد شیرازی پرداخته است و در مرحله بعدی با استفاده از ابزار پرسشنامه در پی اعتبارسنجی تحقیق بوده است. این پرسشنامه دارای ۴ سؤال کلی در خصوص ساختار مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش، اقدامات مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش، چالش‌های مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش و مرکز هماهنگی موقت پشتیبانی آتش در سطح قرارگاه جمع‌آوری گردید. در مجموع با در نظر گرفتن سؤالات فرعی مربوط به هر کدام از این قسمت‌ها جمعاً ۲۶ سؤال تهیه گردید. همچنین روایی سؤالات مصاحبه و پرسشنامه به روش روایی محتوایی و با تأیید اساتید و صاحب‌نظران انجام گرفته است که پس از چند مرحله رفت‌وبرگشت سؤالات به رؤیت آن‌ها رسیده و نظرات آن‌ها اعمال گردید که از قابلیت اطمینان بسیار بالای برخوردار است. جامعه مورد مطالعه در این تحقیق عبارت است از قرارگاه عملیاتی لشکری نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران است. جامعه آماری در این تحقیق عبارت‌اند از مطالعه و بررسی کلیه اسناد و مدارک و تحقیقات انجام‌شده، کلیه اساتید با رسته توپخانه در مراکز آموزشی توپخانه اصفهان و دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا، افسران توپخانه قرارگاه‌های تاکتیکی و قرارگاه‌های منطقه‌ای و فرماندهان عمده یکان‌های توپخانه لشکری دوران دفاع مقدس و بعدازآن که سابقه خدمت در یکان‌های توپخانه لشکری را داشته‌اند. از این رو، پژوهشگر جامعه آماری را حدوداً ۱۵۵ نفر در نظر گرفته است. جامعه نمونه برابر فرمول کوکران ۵۷ نفر تعیین گردید و برای آن‌ها پرسش‌نامه ارسال گردید.

جدول محاسبه حجم نمونه

شرح	دافوس آجا	مرآتو اصفهان	ستاد آجا	ستاد نزاجا	قرارگاه عملیاتی	قرارگاه منطقه‌ای	گروه‌های توپخانه
تعداد	۱۵	۳۰	۳۰	۳۰	۱۰	۱۰	۳۰
	۶	۱۱	۱۱	۱۱	۴	۴	۱۰

تجزیه و تحلیل داده‌ها و یافته‌های تحقیق:

تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی:

تجزیه و تحلیل سؤال اول: با توجه به اطلاعات به دست آمده و مطالب جمع آوری شده از مصاحبه با صاحب نظران و مطالعه اسناد و مدارک در خصوص سؤال اول (ساختار مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش) چنین تحلیل می‌شود که مسئولیت تشکیل این سازمان در تمام رده‌ها به عهده یگان مانوری عمل کننده است و رئیس رکن سوم نیروی مانوری در هماهنگ نمودن طرح عملیاتی با پشتیبانی آتش دارای مسئولیت ستادی است. هماهنگ کننده پشتیبانی آتش در رده لشکر، فرمانده توپخانه لشکر است؛ و افسر تطبیق دهنده آتش‌ها که معاون هماهنگ کننده پشتیبانی آتش است، در این محل انجام وظیفه می‌کند. این سازمان دارای ماهیت رسمی است که تحت نظارت ستادی معاون هماهنگ کننده پشتیبانی آتش تشکیل می‌گردد؛ محل تشکیل این مرکز در پاسگاه اصلی فرمانده لشکر است. چنانچه لشکر مرکز عملیات راهکنشی تأسیس نماید، این سازمان به نام عنصر پشتیبانی آتش در مرکز عملیات راهکنشی تشکیل می‌گردد. عدم پیش بینی مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش در قرارگاه تاکتیکی لشکر باعث مشکلات عدیده، از جمله عدم هماهنگی مناسب آتش‌ها در زمان و مکان مناسب، عدم تأمین عده‌ها و نیروهای خودی، عدم صرفه جویی مناسب در انواع مهمات و... در اجرای مأموریت‌های محوله رزمی و تاکتیکی خواهد شد. فرمانده یگان مانوری (فرمانده قرارگاه عملیاتی لشکر) بدون وجود مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش با وقوع شرایط پیش بینی نشده و غیرمترقبه نمی‌تواند در کنترل و هدایت آتش یگان‌ها در منطقه رزم هدایت به عمل آورد و این ناهماهنگی باعث تلفات و خسارات جبران ناپذیری به نیروها در منطقه تاکتیکی خواهد گردید. در صورت بحران و در زمان جنگ، با توجه به ساختار جدید قرارگاه تاکتیکی لشکر، وجود یک یا دو نفر افسر توپخانه در این سازمان، نمی‌تواند، هماهنگی پشتیبانی آتش لازم، مناسب و به موقع برای فرمانده قرارگاه تاکتیکی لشکر را به اجرا گذارد. با نبود ساختار سازمانی مرکز هماهنگی‌های پشتیبانی آتش در قرارگاه عملیاتی لشکر مشکلاتی به وجود خواهد آمد که از جمله می‌توان به عدم

هماهنگی‌های لازم در خصوص پشتیبانی نزدیک هوایی و تأمین هواپیماها خودی حین انجام مأموریت، عدم هماهنگی‌های لازم با پشتیبانی آتش توپخانه دریایی در صورت نیاز به هماهنگی با توپخانه دریایی، عدم هماهنگی پشتیبانی آتش شش‌م‌ه در صورت نیاز، عدم تطبیق آتش یکان‌های هم‌جوار و توپخانه‌های مأمور به لشکر به وجود خواهد آمد. مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش با طراحی و هماهنگ کردن انواع آتش‌های پشتیبانی نزدیک هوایی، هوانیروز با مأموریت‌های، عمل کلی تقویت و عمل کلی، ضمن پشتیبانی آتش مناسب برای یکان‌های رزمی شرایط لازم و کافی را برای اعمال نفوذ و کنترل بیشتر فرمانده در خصوص هماهنگی پشتیبانی آتش فراهم می‌کند که با نبود این مرکز و عناصر اصلی آن فرمانده لشکر قادر به اعمال نفوذ در میدان رزم و پاسخگویی به نیازمندی آتش تیپ‌ها و رد‌مبالاتر نخواهد شد. در قرارگاه‌های عملیاتی لشکر که در اختیار قرارگاه‌های منطقه‌ای می‌باشند؛ می‌تواند با جمع نمودن افسران باتجربه توپخانه در قرارگاه عملیاتی لشکر (در صورت وجود نیروی انسانی و تجهیزات)، یک مرکز غیررسمی تطبیق آتش در زمان اجرای عملیات در سطح لشکر تشکیل نماید.

تجزیه و تحلیل سؤال دوم: با توجه به اطلاعات به دست آمده و مطالب جمع‌آوری شده از مصاحبه با صاحب‌نظران و مطالعه اسناد و مدارک در خصوص هدف سؤال دوم چنین تحلیل می‌شود که با توجه به چال‌های طرح‌ریزی آتش در جنگ منظم و مسئولیت تهیه پیوست‌های آتش و ضمایم آن‌که با مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش در قرارگاه عملیاتی لشکر است؛ بنابراین به دلیل اینکه ساختار مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش در قرارگاه عملیاتی لشکر وجود ندارد عملاً چال‌های درخواست و طرح‌ریزی آتش و امور مربوط به تهیه پیوست‌های آتش و ضمایم آن‌ها مشکل مواجه می‌گردد؛ زیرا آماج ارسالی بعد از تهیه و تأیید توسط مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش تیپ‌های مستقل می‌بایست به مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش قرارگاه عملیات لشکر ارسال گردد تا در خصوص هماهنگی آتش تیپ‌های سازمانی خود و یکان‌های هم‌جوار، به منظور جلوگیری از به وجود آمدن آماج‌های مضاعف و تأمین عده‌های خودی ارسال گردد.

قرارگاه‌های عملیاتی لشکر که اکنون سه تیپ تحت کنترل تاکتیکی خود دارد، فاقد یک چال‌ طرح‌ریزی آتش مشخص است که در ساختار آن‌ها به نقش توپخانه به عنوان مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش در برقراری چال‌های هماهنگی پشتیبانی آتش تحت کنترل تاکتیکی آن‌ها و همچنین قرارگاه‌های تاکتیکی لشکر مجاور نشده است. پس در صحنه جنگ و عملیات،

قرارگاه عملیاتی لشکر با توجه به این خلأهای ساختاری ناقص و ابتر خواهد ملند (سرتیپ پیشکسوت نصرت اله معین وزیری).

تجزیه و تحلیل سؤال سوم: با توجه به اطلاعات به دست آمده و مطالب جمع آوری شده از مصاحبه با صاحب نظران و مطالعه اسناد و مدارک در خصوص هدف سؤال سوم چنین تحلیل می شود که با توجه به اینکه مسئولیت تشخیص و پیشنهاد انواع اقدامات هماهنگی پشتیبانی آتش مجاز و محدود و همچنین زمان مؤثر بودن آن ها به فرمانده یکان مانوری با افسر توپخانه در مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش است؛ در ساختار جدید قرارگاه تاکتیکی لشکر با توجه به حذف توپخانه لشکری و نبود مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش استفاده از اقدامات هماهنگی پشتیبانی آتش عملاً مقدور نخواهد بود و چه بسا این موضوع تأمین عده های خودی را با مخاطره جدی مواجه نماید و حتی باعث زیاده روی در مصرف مهمات با توجه به اجرای آتش های هماهنگ نشده و مضاعف خواهد گردید. توجه به این نکته نیز مهم است که در شرایط رزم ناهمتر از تأکید بر استفاده از اقدامات مجاز هماهنگی پشتیبانی آتش است تا بتواند آزادی عمل لازم را برای یکان ها فراهم نموده و نیاز به هماهنگی پشتیبانی آتش نباشد. لذا می توان با اعزام افسر هماهنگ کننده پشتیبانی آتش به گردان های مانوری، ضمن آموزش کافی به دیدمبان ها، آن ها را برای انجام وظایف مربوط به هماهنگ کننده پشتیبانی آتش در رده گروهان ها و رده های بالاتر آماده نمود تا هماهنگی پشتیبانی آتش به شکل غیرمتمرکز به رده های جلوی منطقه نبرد تفویض گردد و یکان ها از اختیارات بیشتری برخوردار باشد. به منظور جبران این نقیصه ها در ساختار قرارگاه عملیاتی لشکر با ایجاد یک مرکز موقت هماهنگی پشتیبانی آتش، در سطح قرارگاه لشکر و مأمور گرفتن نفرات باتجربه و با آموزش، می توان اقدامات هماهنگی پشتیبانی آتش لازم را در زمان بحران و جنگ به اجرا گذاشت ولیکن ایجاد یک مرکز موقت هماهنگی پشتیبانی آتش در قرارگاه عملیاتی لشکر یک راه کار موقت می تواند باشد اما یک راه کار اساسی نیست. مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش موقت زمانی جواب می دهد که به آن توجه ویژه بشود، برای مثال اگر دو گردان توپخانه به قرارگاه تاکتیکی لشکر اختصاص گردد، یک گروه گردانی توپخانه تشکیل داده و فرمانده گروه گردانی به عنوان هماهنگ کننده لشکر عمل کند و یا اگر یک گردان توپخانه به قرارگاه تاکتیکی لشکر اختصاص گردد که البته کافی نیست، فرمانده گردان یاد شده به عنوان هماهنگ کننده پشتیبانی آتش لشکر (هکپا) عمل کند.

تجزیه و تحلیل داده‌های کمی:

نتیجه کلی آمار کمی سؤال اول (ساختار سازمانی مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش) نشان می‌دهد که نقش ساختار سازمانی مناسب (فرمانده توپخانه‌های لشکری، جانشین توپخانه لشکری، افسر امور هوایی رکن سوم لشکر، افسر امور هوایی رکن دوم لشکر، عنصر پشتیبانی هوایی تاکتیکی و افسر توپخانه پدافند هوایی) حدود ۹۴ درصد در سازمان هماهنگی پشتیبانی آتش قرارگاه عملیاتی لشکر مهم و ضروری است و این بدین معناست که به‌احتمال بسیار بالایی ساختار سازمانی مناسب و کامل این مرکز برای شرایط صلح در حین اجرای تمرینات تاکتیکی و رزمایش‌ها و از طرفی در زمان جنگ و بحران از اهمیت بالایی برخوردار است.

نتیجه کلی از آمار کمی سؤال دوم (چانل‌های هماهنگی پشتیبانی آتش) نشان می‌دهد که اهمیت طرح‌ریزی آتش، تهیه پیوست پشتیبانی آتش و ضمایم آن در مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش، (حدود ۹۱ درصد) در مرکز هماهنگی پشتیبانی برای برقراری چنل‌های هماهنگی پشتیبانی، لازم و ضروری است؛ و این بدین معناست که به‌احتمال بسیار بالایی چانل‌های هماهنگی پشتیبانی آتش مناسب و کامل از اهمیت بالایی برخوردار است.

نتیجه کلی از آمار کمی سؤال سوم (اقدامات هماهنگی پشتیبانی آتش) نشان می‌دهد که اقدامات هماهنگی پشتیبانی آتش (مجاز- محدود) و همچنین وجود نقش متولی برای انجام این اقدامات (افسر توپخانه) به‌منظور تشخیص و پیشنهاد برای اجرای اقدامات هماهنگی پشتیبانی آتش ۱۰۰ درصد است. این بدین معناست که اقدامات هماهنگی پشتیبانی آتش مجاز و محدود از مهم‌ترین اصول و عوامل در امر تطبیق آتش توپخانه می‌باشند و با توجه به نقش مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش در ساختار قرارگاه عملیاتی لشکر، یک نفر افسر توپخانه در نقش تطبیق‌دهنده آتش، به علت نداشتن تخصص کافی نسبت به انواع آتش‌ها (آتش نیروی هوایی، هوانیروز و دریایی) و تجربه کافی نمی‌تواند اقدامات هماهنگی پشتیبانی آتش لازم را تشخیص و پیشنهاد نماید. در ضمن در خصوص نتیجه کلی از بررسی آمار کمی ایجاد مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش موقت نشان می‌دهد که نظریه دهندگان (حدود ۷۰ درصد) با تشکیل یک مرکز موقت و اضطراری هماهنگی پشتیبانی آتش، برای جبران نبود سازمان رسمی مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش مفید تشخیص نداده‌اند. این بدان معناست که مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش یک جایگزین مناسب برای سازمان رسمی مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش نیست.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها:

نتیجه‌گیری:

در خصوص "بررسی مشکلات نبود ساختار سازمان مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش در قرارگاه تاکتیکی لشکر بر اساس ساختار جدید نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران" نتیجه کلی نشان داد که وجود ساختار سازمانی مناسب برابر ساختار قبلی نزاجا که با وجود توپخانه‌های لشکری به مورد اجرا گذاشته می‌شد؛ لازم و ضروری می‌نماید و این بدان معناست که مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش در قرارگاه عملیاتی لشکر نقش بسیار مهمی در اجرای مأموریت‌های محوله رزمی و تاکتیکی به منظور فراهم نمودن طرح آتش مناسب، دقیق و به موقع در پشتیبانی از طرح مانور را خواهد داشت و این امر باعث ایجاد فرماندهی و کنترل لازم توسط فرمانده قرارگاه عملیاتی عمل‌کننده بر روی یکان‌ها در منطقه رزم را خواهد داشت و همچنین باعث کاهش تلفات و خسارات به نیروها در منطقه نبرد خواهد شد. ضمناً با وجود یک افسر توپخانه در ساختار جدید نزاجا در ساختار قرارگاه عملیاتی لشکر، با توجه به حجم زیاد کاری، از نظر پشتیبانی آتش زمینی و هوایی جوابگوی نیازمندی پشتیبانی آتش فرمانده قرارگاه عملیاتی لشکر نخواهد بود.

ضمناً با "بررسی مشکلات چانل‌های هماهنگی پشتیبانی آتش در قرارگاه تاکتیکی لشکر با تأکید بر ساختار جدید نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران" نتیجه کلی نشان داد که اهمیت طرح‌ریزی، تهیه پیوست پشتیبانی آتش و تهیه ضمایم پیوست لازم و ضروری است. مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش نقش به‌سزایی در تهیه اقدامات مربوط به طرح‌ریزی آتش، تهیه پیوست آتش و ضمایم آتش بر عهده دارد، به طوری که عدم هماهنگی در موارد یادشده باعث تداخل وظایف یکان‌های شرکت‌کننده در رزم و ایجاد ناهماهنگی در اجرای مأموریت و همچنین تلفات نیروهای خودی می‌شود که در نهایت عدم موفقیت در رزم و دسترسی به اهداف موردنظر را با مشکلات عدیده مواجه خواهد کرد و همچنین کنترل و فرماندهی و هدایت عملیات برای فرمانده غیرممکن خواهد شد و به علت عدم وجود مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش در قرارگاه تاکتیکی لشکر، فرمانده لشکر نسبت به برقراری یک چانل هماهنگی پشتیبانی آتش بین تیپ‌های تحت کنترل خود و حتی با لشکرهای مجاور خود نخواهد بود.

و در خصوص "بررسی مشکلات اقدامات هماهنگی پشتیبانی آتش در قرارگاه تاکتیکی لشکر با تأکید بر ساختار جدید نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران" نتیجه کلی نشان داد که اهمیت

نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران

نقش اقدامات هماهنگی پشتیبانی آتش (مجاز- محدود)، نقش متولی برای انجام این اقدامات به‌منظور تشخیص و پیشنهاد برای اقدامات هماهنگی پشتیبانی آتش کاملاً لازم و ضروری است و از مهم‌ترین اصول و عوامل در امر تطبیق آتش توپخانه می‌باشند. در ساختار کنونی و به علت کاهش شدید نفرات موردنیاز دز جدول سازمان، نیاز به تغییرات اساسی در ساختار قرارگاه تاکتیکی لشکر و ایجاد مشاغل موردنیاز جهت ایجاد مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش رسمی و یا موقت هست. ضمناً در هر وضعیت تاکتیکی با ایجاد یک مرکز موقت هماهنگی پشتیبانی آتش می‌توان مأموریت پشتیبانی آتش را انجام داد، ولیکن سازمان مناسب، سازمانی است که بتواند آتش‌های موردنیاز فرمانده را در مکان و زمان برای واحدهای پشتیبانی شونده اجرا نماید و از مقدرات موجود به بهترین نحو استفاده کند و عملیات آینده را تسهیل نماید. چنانچه این مرکز با نفرات مناسب تقویت شود و از قبل به هماهنگی و کار عملی در رزمایش‌ها با همدیگر اقدام نمایند در زمان جنگ حتماً کارایی آن بیشتر خواهد بود.

پیشنهادها:

نسبت به تغییر اساسی در سازمان رکن سوم قرارگاه عملیاتی لشکر اقدام لازم به عمل آید و مشاغل موردنیاز، حداقل دو نفر افسر توپخانه به‌عنوان هماهنگ‌کننده پشتیبانی آتش و جانشین هماهنگ‌کننده پشتیبانی آتش، یک نفر افسر پدافند هوایی، یک نفر افسر امور هوایی رکن سوم (افسر زمینی)، افسر امور هوایی رکن دوم (افسر زمینی) و یک نفر افسر هوانیروز پیش‌بینی شود و در سازمان آن گنجانده شود.

ردیف	درجه	شغل	رسته	رشد
۱	سرهنگ	رئیس شعبه تطبیق	توپخانه	کارشناس ارشد
۲	سرهنگ ۲	کارشناس عملیات تو ص	توپخانه	کارشناس عالی
۳	سرهنگ ۲	کارشناس عملیات پدافند هوایی	پدافند	کارشناس عالی
۴	سرهنگ ۲	افسر امور هوایی	پیاده	کارشناس عالی
۵	سرهنگ ۲	افسر جنگ نوین	جنگ نوین	کارشناس عالی
۶	سرهنگ ۲	افسر امور هوایی	هوایی	کارشناس عالی

در خصوص تشکیل مرکز موقت هماهنگی پشتیبانی آتش با واگذاری افراد موردنیاز آن مرکز در سطح قرارگاه‌های عملیاتی اقدام لازم صورت گیرد؛ و در موقع انجام رزمایش‌ها و مانورها عملاً

ایفای نقش نموده تا به مهارت و تجربه کافی برای زمان جنگ برسند. آموزش‌های مربوط به هماهنگی پشتیبانی آتش را در مقاطع دوره عالی بر اساس ساختار جدید قرارگاه عملیاتی لشکر تدوین گردد و ارلته آموزش در این مقاطع بر اساس ساختار قدیم که بر مبنای وجود توپخانه لشکری و انجام وظایف مربوط به هماهنگی پشتیبانی آتش توسط آن یکان بود، حذف گردد. ضمناً نسبت به انجام یک سری تغییرات اساسی یکنواخت در متن آیین‌نامه‌ها در خصوص تعیین مأموریت‌های بنا به دستور، غیراستاندارد نمودن یکنواخت مأموریت‌های واگذاری به یکان‌های توپخانه، تحت امر قرارگاه و یا تغییر در بعضی از مسئولیت‌های ذاتی توپخانه اقدام لازم به عمل آید. برای جبران نبود مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش در ساختار قرارگاه تاکتیکی لشکر می‌توان نسبت به تشکیل یک شعبه تطبیق آتش در سازمان ر ۳ ق ع ل اقدام نمود که رئیس این شعبه، ارشدترین افسر توپخانه باشد و نفرات پیشنهادشده در جدول بالا در آن شعبه زیر نظر افسر توپخانه سازمان داده شوند.

منابع:

کتاب‌ها:

- اسدی، هیبت‌الله، آتش توپخانه، انتشارات دافوس، سال ۱۳۹۳
- اعلمی فر، محمود، دانستنی‌های توپخانه، چاپ مرکز آموزش توپخانه، سال ۱۳۶۷
- کتاب توپخانه در عملیات آینده در محیط تاکتیکی ناهمتر از، انتشارات دانشکده فرماندهی و ستاد ارتش جمهوری اسلامی ایران معاونت پژوهش، سال ۱۳۹۵
- انوری، حسن، فرهنگ بزرگ سخن تهران، سال ۱۳۸۱
- آئین‌نامه رزمی ۴۰-۲۰-۶ رزمی، ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران دانشکده فرماندهی و ستاد معاونت پژوهش مدیریت بررسی و تدوین آیین‌نامه‌ها
- آیین‌نامه گروه توپخانه صحرائی در پشتیبانی آتش قرارگاه تاکتیکی نزاجا، انتشارات دافوس آجا، چاپ یکم، سال ۱۳۹۳
- جعفری، مجتبی، اطلس نبردهای ماندگار، چاپ دوم، سال ۱۳۸۴
- دهنوی، غلامحسین، هماهنگی پشتیبانی آتش، مرکز آموزش توپخانه، سال ۱۳۸۷
- رستمی، محمود، کتاب فرهنگ واژگان نظامی، ۱۳۸۶
- عارف، غلامرضا، تاکتیک تخصصی توپخانه، مرا تو، زمستان ۱۳۷۷
- کامیاب سعید هماهنگی پشتیبانی آتش انتشارات دانشکده توپخانه صحرائی مرا تو ۱۳۸۳
- مظفری، غلامرضا، فرهنگ واژه‌های نظامی، فروردین ۱۳۷۱
- معاونت تربیت و آموزش نزاجا، آیین‌نامه تاکتیک‌های توپخانه صحرائی، سال ۱۳۹۷
- نشریه دیجیتالی توپخانه از عملیات ناهمتر از ویژه دوره عالی، انتشارات دانشکده توپخانه صحرائی، سال ۱۳۸۹

پایان‌نامه‌ها:

- احمدی، علی، هماهنگی پشتیبانی آتش تا رده تیپ در نبرد ناهمگون با نیروهای فرا منطقه‌ای دوره ۲ ح ۱۴، سال ۸۷-۸۶
- آیین‌پرست، ابراهیم، نقش مرکز هماهنگی پشتیبانی آتش قرارگاه تاکتیکی لشکر نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران در هماهنگ نمودن آتش پشتیبانی در محیط تاکتیکی ناهمتر از، دوره ۲۳ ز ۱۴، تیرماه ۹۵

- حائری نسب، غلامحسین بررسی اشتراک و تفاوت‌های سامانه هماهنگی پشتیبانی آتش توپخانه صحرایی در نبرد ناهمتراز و نبرد کلاسیک، دوره ۶ ح ز ۱۲، مهرماه ۹۳
- رحیمی نژاد، صمد، به‌کارگیری هماهنگی پشتیبانی آتش در نبرد ناهمتراز، دوره ۱۹ ز ۴۷
- شریفی، شهاب، چگونگی فراهم نمودن پشتیبانی آتش توپخانه صحرایی در محیط تاکتیکی ناهمگون در مقابله با نیروهای فرا منطقه‌ای، دوره ۱۸ ز ۷، سال ۸۷-۸۶

فصل‌نامه:

- دهقانی فیروزآبادی، سید جلال، جنگ نامتقارن لبنان و امنیت ملی اسرائیل، به سایت باشگاه اندیشه به نقل از فصلنامه سیاست خارجی، سال ۲۱ م، بهار ۸۶
- ری‌شهری، مقاله میدان نبرد دیجیتالی، آذر ۱۳۸۱
- محمدی، محمود، مقاله انقلاب در امور نظامی، آذر ۱۳۸۱